

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Sveti Peter Forerij (Fourier) in škof rezenski Mihael Wittmann, vstanovnika kongregacije ubogih šolskih sester „de Notre Dame“.

II. Škof Mihael Wittmann.

(Dalje.)

Jako slovesno je obhajala monakovska glavna materina hiša svojo 50letnico. V pričo nadškofa je kanonik Pasavski dr. Jurij Grundlach imel v samostanski cerkvi krasen govor, v katerem je z živimi barvami naslikal delovanje, trpljenje, pa tudi veselje, velikanski napredek, krasne vspehe, katere so dosegle častite sestre v minolih petdesetih, oziroma šestdesetih letih. Povedal je govornik, da cerkvena, v kateri so danes zbrani, stoji na zgodovinskih, na svetih tleh. Že v 11. stoletju je bila tu Božja hiša in sv. oče Frančišek je poslal sem prve nemške frančiškane pod vodstvom P. Kastina. Oni so tukaj vstanovili prvi frančiškanski samostan. Ko je pa vojvoda Ludovik II. sezidal blizu svojega dvora drugo hišo frančiškanom, vselele so se na ta kraj, kjer stoji zdaj samostan in cerkev ubogih šolskih sester, 4 duhovne hčere svetega Frančiška in sv. Klare iz Löfflinga ob Ulmu. Poklical jih je semkaj sam vojvoda Ludovik II., in slavna zgodovina samostana frančiškanek se je sedaj pričela, ker hčere prvih in najslavnejših bavarskih in sploh nemških rodbin so iskale tukaj tihega zavetja in miru svojemu srcu, ter dušnega izveličanja. Tukaj je posvetila svoje življenje blažena Barbara, hči pobož-

nega vojvode Albrehta III. Bogu: — tukaj se je čutila srečno Emanevla, hči hrabrega premagovalca Turčinov, Maksa Emanvela, ker je ubežala svetu in njegovi nečimurnosti in v Bogu našla mir in izveličanje. Tukaj je dala svetu najlepši izgled Agneza, hči cesarja Ludovika; ker redkokedaj je deklica, še skoraj otrok, tako čvrsto, tako stanovitno držala najdeno srečo, da se ni dala nikakor odtrgati od nje. Po očetovi smrti so jo hoteli sorodniki s silo odpeljati iz samostana. Kakor preganjana golobičica je deklica zbežala v cerkev, zlezla na oltar, oklenila se svetega tabernakelja. Izdihovala je in dejala: „Bog je moja moč; Gospod je moje življenje, on je bil meni v izveličanje“. — Kmalu potem je vzel Gospod blaženo deklico k sebi v večnost, v srečni nebeški tabernakelj, kjer se je nedolžna devica na vekomaj združila s svojim ženinom Jezusom.

„Deklica, katera objemlje Jezusov tabernakelj, blažena Agneza, naj bo znak vaše hiše, častite sestre, ona naj bo vam izgled, vaša podoba. Tako vzgajajte svojo mladino; dajte ji zastavo, na kateri bo žarela podoba deklice, katera kleči, katera objemlje tabernakelj“: temi besedami so po njeni smrti učili predniki ostale sestre.

Po smrti prve vesoljne prednice matere Terezije je bila izvoljena 15. oktobra 1879 druga prednica, mati Margarita, katera ima največe zasluge pri razširjenju in razcvitu slavne kongregacije. Odlikoval jo je bavarski princ-regent z veliko zlato kolajno za zasluge ob vodstvu kongregacije, ki šteje na tisoče sester. Obiskala je ta vrla žena vse

samostane v Evropi in Ameriki. Umrla je trudna dela in napora, polna zaslug, stara 80 let 26. januarija 1894. leta. Za njo je prevzela vodstvo velike kongregacije mati Marija Hermana Glink. Tudi ona je obiskala z največim trudom vse evropejske in Amerikanske naselbine šolskih sester. A kmalu je vrlo mater Gospod poklical k sebi. Umrla je 12. aprila 1900, stara 70 let.

Izvoljena je bila četrta velika prednica vsemu redu mati Marija Inocencija Loibl, katero naj Bog dolgo ohrani v prid redu in brezštevilnim deklicam, ki so redovnicam izročene v vzgojo.

V Ameriki je bila prva velika namestnica, ali pooblastenka mati Marija Karolina Fries, 45 let je ta močna žena, kakor jo je njen nadškof imenoval, vladala, kakor pooblastenka ameriški del kongregacije, ter v 29 školi jah ustanovila svoje samostane. Poklical jo je Gospod po plačilo leta 1892. Sedaj je na čelu ameriškim samostanom častita mati Marija Klara Heuck.

* * *

Iz Neunburg-a, prvega samostana sester „de Notre Dame“, se je ustanovilo v desetih letih 13 samostanov po bavarski deželi. Ko je bila po letu 1843. po želji kralja Ludovika I. v Monakovem ustanovljena glavna materina hiša in veliki samostan, naselila se je iz tega zavoda, kakor se rojijo bučele iz kakega panja po vseh mestih in trgih in celo po mnogih vaseh družba redovnic, katere so odpirale šole in vzgajališča za žensko mladino. Ljudstvo je redovnice povsod sprejemalo z veseljem in z ljubeznijo, ter z velikim zaupanjem in še vedno prosijo ljudje, da se jim pošljejo iz Monakovega šolske sestre. Vsako leto se odpre par novih samostanov, tako, da ima sedaj kongregacija le na Bavarskem 186 samostanov.

Z Bavarskega se je red razširil po Pruskem. Glavna hiša za Prusko je v Vratislavi, ki je ustanovljena bila l. 1851. Sedaj imajo na Pruskem naše redovnice 15 hiš.

S Pruskega je kongregacija prestopila avstrijsko mejo, ter je v Johannesbergu v

Šleziji l. 1859. odprla svojo prvo hišo. Materina hiša za vso Avstrijo je sedaj na Dunaju, ki je ustanovljena bila leta 1872. K nji spadajo tudi naši samostani goriški, šentmiheljski na Dolenjskem in trnovski na Notranjskem. Vseh avstrijskih samostanov je 12.

Pvo svojo hišo so na Ogerskem odprle naše sestre 10. oktobra 1858. v Temesvaru. V Jožefovem so ustanovile svojo materino hišo za Ogersko leta 1881. Od tod se ustanavljajo po Ogerskem kraljestvu novi samostani, kateri delajo med Madjari in drugimi tamošnjimi narodi jako uspešno. Vseh samostanov na Ogerskem je sedaj 19.

Tudi na Angleškem ima kongregacija 2 samostana, 24 sester, 4 kandidatnje in 656 deklic-šolaric.

Glas o vrlih učiteljicah in vzgojiteljicah je prišel čez širno morje v severno Ameriko, kamor so bile poklicane, in kjer so prvo svojo hišo ustanovile, ter prvo šolo odprle 15. avgusta 1848. Ta prva hiša, ki je postala pozneje materina hiša za vzhodne provincije ameriških samostanov ubogih šolskih sester je v Baltimore; odtod so se širili samostani skoraj po vseh zedinjenih državah severne Amerike.

Leta 1850. se je ustanovil veliki samostan v Milwaukie, ki je postal materina hiša za zahodne zedinjene države, ter sedež komisarinje vseh ameriških samostanov sester „de Notre Dame“. Za južne države je bila izbrana za materino hišo l. 1895. ustanovljena hiša v St. Louis-u, kjer sta še dva druga samostana naših sester, ki sta stareja, ter poučavata blizu 2000 ameriških deklic. Vsako leto se odpre v Ameriki več novih samostanov; sedaj jih je tam 242.

V naših slovenskih deželah so samostani sester „de Notre Dame“ v Gorici, v Št. Mihelu ob Novem mestu in v Trnovem na Notranjskem.

V Gorici sta dva samostana; prvi pri presvetem Srcu Jezusovem je bil ustanovljen 18. decembra 1861, praznoval je torej v letu 1901 svojo tridesetletnico; v njem je 43 sester in 190 učenk in gojenek. Drugi sa-

mostan goriški pri sv. Roku je bil odprt leta 1881. V njem poučuje 6 sester 132 deklic. Samostanska hiša Št. Mihelska je bila odprta leta 1886. Kako potrebna je bila, kako plodonosno delujejo tukaj sestre, razvida se iz tega, da je sedaj tukaj 340 vsakdanjih šolaric, 71 ponavljajočih učenc, 66 gojenek, katere vzgaja in poučuje 11 sester in 8 kandidatinj. Ranjki baron Tadej Merkl je zapustil za vstanovitev samostana svoj gradič Zlatno (Slateneck), ki se je prodal. S tem denarjem se je kupil prostor v Šmihelu ter pokril en del velikih stroškov samostanovega zidanja. Red je moral nositi največji del stroškov, in prva leta je moral tudi skrbeti za vzdrževanje sester. Velik pomočnik in podpornik ob težavnem delu je bil župnik Anton Peterlin, sedaj k. š. svetnik, ki je delo vodil ob velikih zaprekah in težavah. Ni se strašil ne truda ne znoja, ne bridkosti, ne žaljenja, katero je moral prestajati; pogumno in srečno je dovršil pričeto delo. In še sedaj je sestram dobronik in pravi oče. Njegove zasluge so zares velike ob tem, za vse Dolenjsko koristnem in znamenitem vstavu.

I. Bilc.

(Dalje prihodnjič).

IV. nedelja v adventu.

In vse meso bo videlo izveličanje božje. (Luk. 3.)

Mil je vsakemu nas rojstni in godovni dan: slednje leto se vračajoč nam budi vzvišenih spominjev.

Bezprimerno milejši in vzvišenejši pa nam bode rojstni in godovni dan samega našega Gospoda in Odrešenika, ki ga proslavimo povzdignjenim duhom koj kmalu te dni.

Zato premislimo, dragi v Gospodu zbrani, srečo svojega prerojenja ob sv. krstu, koje je neposrednje sledilo našemu rojstvu na ta svet.

Ta nam srečna in sveta dogodba živo postavi pred oko rojstvo Onega, ki je prišel na ta svet, prost pogibelji človeškega rodu, ki je prišel oblagodarit nas in vsa ljudstva: Dete rojeno na zemlji, a gospodujoče zemlji in nebesom. Premišljajočim svoje rojstvo

na ta svet se nam v toliko bujnejem spominju vtisne v dušo oni sveti Božič v betlehemskelem hlevu in na betlehemskih planjavah — ki naj nam je v duhu pozdravljen že danes to uro.

*

Lepa je zarija, kadar prodre meglo in oblake: v rdeči, čarovni luči se ob njej zasvetle livade in visoko gorovje. Lep je v svoji mogočnosti dnevni vladar, ki kraljuje doli z nebeškega oboka — kako poséva na vse strani in kako se vzbudi novo življenje povsod tam, kamor je bilo zasvetilo solnce z neba. Lepe so cvetice s poljan in celo Salomon v svojem veličju ni bil odet kakor izmed njih katerasibodi. Lepe so v jasnih nočeh zvezde na nebu, v svoji — rekli bi — skoraj brezštevilnosti gori se lesketajoč ter jasno opevajoč Stvarnikovo večno neomenjenost. Lepo je, dragi, vse to iz božjega velikega stvarjenja; a lepša, brez primere lepša je bila tvoja duša — venec in cvet božje umetnosti — takrat, ko so te dvignili tvoji botri iz vodá sv. krsta.

Dragi moji! Od tistih prvih trenutkov vašega živjenja tu na zemlji je pač prešlo že nekaj let; morda že veliko: 11—30—60—70—80 jih je bilo; tudi že več let je od tačas morda v zatonu. Si-li pogosto premišljeval ta čas o zlati sreči tega svojega prerojenja: ali si se za darove sv. krsta vsikdar do danes spodobno bil zahvaljival svojemu Stvarniku? Saj bi ti ne bilo prav nič hasnilo tvoje rojstvo na ta svet, da nisi prerojen bil in činom sv. krsta zmožen postal za ona boljša bivališča gori nad zvezdami.

Naaman, Sirijan, se je izmil v Jordanu in gob je bil očiščen. A odhajajoč že se je zopet vrnil do proroka poljubno svoto darov mu ponujajoč. — Strašnejših, ker dušnih gob, te je, dragi, ob zakramentu prerojenja, pri sv. krstu, očistil tvoj Odrešenik. In kaj si mu ti daroval za to dobroto? Si mu li ti, v družbo vrnikov tem sv. činom sprejeti kristijan, zažigal bil v svojem srcu za take prejete milosti sv. krsta zahvalne dari? Je-li gorel iz tvoje duše gori na viš čisti plamen tvojih čestitek ter segal v nebo do božjega srca?

Pač se vrača, dragi, leto za letom tvoj rojstveni dan. Takrat in ob tvojem imendanu se te spominjajo sorodniki, prijatelji in znanci, donašajoč ti prisrčnih daril, ustmenih in pismenih pozdravov.

Se-li pač s hvaležnostjo spominjaš ob tem vsakokratnem svojem rojstnem- ali pa imendanu ne le svojega prihoda na ta svet, nego veliko bolj še krstnih prejetih milosti v zakramentu prerodenja: daruješ li take dneve živo vero, trdno upanje in gorečo ljubezen svojemu Bogu in Stvarniku ob teh veselih spominjskih dobah svojega življenja?

Nauči se besedi sv. Pacijana, škofa iz Barcelone († krog 370) in izgovarjaj je ponosom ob znamenovanih svojih zemskih godeh. Besede so te-le: „Kristijan je moje ime, katoličan moj priimek“. — Od kod pa, dragi, kristijan in katoličan? Vsak vas umeva odgovoriti: Kristijanin katoličan od sv. krsta. Tam se je vršilo moje prerodenje!

Le vesel bodi, dragi, ob blaženem spominju svojega rojstva na ta svet in svojega sv. krsta. To je prav tako in to tvoje veselje je vsakedo razumevati v stanu.

Veseli se ta svoj rojstni in krstni dan v Gospodu, tj. spominjaj se onega snežno-belega oblačila, koje so ti podali ob sv. krstu: bilo je podoba tvoje takratne dušne beline. V opombo naj ti bo še danes v to, da bel, da čist na duši bivaj za vselej. Spominjaj se žarne luči, ki so ti jo ponudili takrat v roke in obljubi v tem svojem spominju na sv. krst Gospodu, da hočeš čuvati ta čisti plamen od sv. krsta in da hočeš s tem neomadežanim svetilom nasproti prihiteti kedaj svojemu ženinu v nebesih.

Tako sveto je bilo, dragi, s tvojim rojstvom na ta svet in s tvojim prerodenjem v božjega otroka ob sv. krstu.

* * *

To torej, dragi, o tvojem vstopu na svet — kaj pa porečeš ob Odrešenikovem prihodu na zemljo med nas?

Misleč svojega rojstva na ta svet in svojega prerodenja ob sv. krstu se približaj prihodnji letošnji Božič jaslicam božjega deteta — porojenega prednamcem in nam

ter zanamcem — vsem, karkoli jih bode in kjerkoli bodo bivali na tej zemlji: vsi ti in „vse meso bo videlo izveličanje božje“. Razveseli se ti in razveseljuj se ves svet Izveličarjevega prihoda na zemljo te prihodnje dneve in vsak prihodnji Božič. In to veselje ob rojenem božjem detetu človeštvu ne pojenjaj do vesoljnega mu dne. Amen.

Kravji pastir.

Poklical je oče otroke zgodaj v jutru ter velel vsakemu svoje delo.

Mlajša dva sta šla v šolo; Jožek je moral gnati krave. Pač rad bi bil šel kam drugam, toda očetu se ni upal zoperstaviti. Gnal jih je torej na pašo.

Bil je pa čas, ko so zorele črešnje. In koliko je bilo v tem kraju črešnjevih dreves! Premišljeval je, kako neki bi si mogel vkrasti toliko časa, da bi splezal na drevo med zrele črešnje. Ko je bil že nekoliko proč od doma, dejal je sam sebi: Sedaj me ne vidi od doma nobeden več, lahko splezam gori. Brž zleze na drevo in si dopolnjuje želje.

Krave pa, katerim več ni branil nobeden nikamor, so skočile čez ograjo ter šle v bližnji zelnik. Česar niso tu snedle, so poteptale.

Ko je deček to vgledal, zgrabila ga je jeza, zdrčal je raz drevesa in hitel z močno palico gonit jih iz škode. V svoji razburjenosti jih je silno pretepal in ni gledal niti na to, kakošno kvar da bi vtegnil učiniti nedolžni živinici.

Kar se oče, ki je opazoval vse to od daleč, oglasi in najresneje dečka karajoč govori: Hudobni paglavec, komu sodi bolj ta pretep: ali tebi ali brezumni živini, ki ne ve, kaj dela, kaj je prav in kaj je narobe? Si li manj sledil svoji sli nego žival, koji si bil varuh in voditelj? Sedaj si pa upaš biti tako neusmiljen pozabivši svoje pameti in svojega greha. Toliko oče.

Jožka pa tisti večer ni bilo do očeta in še drugi dan je plaho gledal izpod čela, kedaj da bi mu vtegnila zapeti šiba.

*

To se je godilo pomladi ob črešnjevem času. Končala se je pomlad, prišlo je poletje. Jenjalo

je tudi to in bila je jesen. Jožek, ki se je kretal pomladi, po leti in v jeseni le bolj na prostem — biva pa sedaj ob sneženi zimi skoraj neprestano v hiši z očetom.

Kadar pogleda očeta, zdi se večjemu opazovalcu, da mu gre memo spominja zgodba o črešnjevem drevesu, o kravah, o njegovi jezi ter o hudem očetovem obrazu.

Tako se zdi, da je Jožka ob oni priliki srečala bila pamet za vselej. — V prihodnje meni poprašati ob vsakem koraku najpoprej svojega razuma in potem svojega srca.

Gospica Lidija.

Leon XIII.

Leon VIII. vedi in umetnosti prijatelj in pospešitelj.

Leon XIII. se zove lumen „de coelo“, luč z neba. Leon je reprezentant vede. Leon sam si je v svojih mladih letih pridobil izvrstno teologično znanost, (zlasti v dogmatiki in cerkvenem pravu je učenjak prve vrste bil) prisvojil si je tudi modroslovne izobrazbe in pravnih ved. Že l. 1835 je imel v nekem cerkvenopravnem vprašanju tako sijajno disputacijo, da mu je od te dobe kardinal Sala postal odličen prijatelj in velikodušen pokrovitelj. Proučevaje razne literature si je prisvojil gladek jezik in po modroslovju mu je postal um logično izobražen. Zato se njegove okrožnice, ki ji je večji del sestavil sam, odlikujejo s tisto globoko vsebino, kojo podaja narodom kakor najviši učenik cerkve božje, a tudi z izborno dialektiko in finim krasnim jezikom. Leon je visoko čislal pravo vedo, a napačno pa je zametoval prav kakor cerkev, ki je bila vedno prijateljica pristni znanosti, sovravnica pa napačni. Že škof v Peružiji piše dne 4. februarja 1877 v pastirskem listu: „Obrekovalci predbacivajo cerkvi, da je nasprotnica vedam in umetnostim v proučevanju narave in njenih sil... Taka natolcevanja so jalova in niso družega, nego izraz sovraštva do cerkve, želečega jo ugonobiti“.

V konzistoriju z dne 3. marcija⁷1886 je svojo nalogo napram vedi označil takole: „V dolžnost si štejem, da porabimo vse svoje moči do zadnjega izdihljeja — cerkvi v blagor in njenemu poslanstvu, ki je za

svet tako blagodejno. Ko se bavimo s poukom in z vzgojo mladine, ko smo narode bodrili učiti se zgodovine in slovstva, posnemali smo le svoje prednike ter vselej delali v soglasju s cerkvenim značajem.“

V prvo svojo nalogo smatral je Leon skrb za pouk in vzgojo mladine. Pouk in vzgoja sta najprva pomočka narodni naobrazbi. Često je izrazil svoje prepričanje o važnosti šolskega vprašanja. Rekel je nekoč: „Šolska sobana je tisto bojno polje, na katerem se mora odločiti, bode li imela družba krščanski značaj. Šolsko vprašanje je za krščanstvo vprašanje za življenje in smrt“. Radi tega je Leon v Rimu vstanovil mnogo katoliških šol; poleg teh je pa tudi vpeljal obrtnijske, rokodelske in nadaljevalne šole za dečke in zavode za vzgojo deklic. L. 1878 se je izrazil v nagovoru do gojencev rimskega seminarja doslovno: „Dandanes treba služabnikom svetišča velike znanstvene izobrazbenosti in globoke znanosti na bogoslovskem in svetnem vednostnem polju. Zato je važno in gledati je na to, da mladi ljudje v bogoslovišču s proučevanjem vzornih pisateljev um bistrijo in bogate, ter si veliko izurjenost pridobe v ustmeni in pismeni izrazitosti“.

Dne 4. avgusta 1879 je izdal Leon okrožnico o modroslovju sv. Toma Akvinčana. To modroslovje smatra za najgotovejši pomoček in podlago znanstveni naobrazbi. Ta okrožnica je veliko dejstvo. Od nje datira nova doba oživljenega krščanskega modroslovja med katoličani. Dan 4. avgusta 1880 pa je sv. Toma, ta posebni ščit in kinč sv. katoliške cerkve — odločil za patrona katoliškim vseučiliščem, fakultetam in licejem. Vstanovil je v Rimu akademijo sv. Toma, preskrbil je tudi novo kritično izdajo spisov sv. Toma. Vstanovljenih je bilo potem po svetu mnogo akademij sv. Toma, izšlo je mnogo izdaj njegovih del in v bogoslovskih seminarjih se je vpeljalo proučevanje filozofije sv. Toma.* Leon XIII. se je l. 1880 vpričo 4000 učiteljev in učencev izrazil doslovno: „Nauk sv. Toma zamore odstraniti one zmote, ki izvirajo iz norčastega modroslovja sedanje dobe, isto tako kakor tudi vtrjuje

* Bogoslovcem je jako potreben in koristen temeljit nauk o logiki, ki je podlaga apologetiki.

temelj redu, pravu in pravičnosti, ki zagotavljajo mir državam, blagor narodom, in pravo civilizacijo človeškemu rodu". Župnik Alojzij Kummer.

(Dalje prihodnjic.)

Iz svetá.

Naši rojaki v Ameriki.

Mej tisoči Evropejcev, ki so šli in ki še odhajajo dan na dan v daljno Ameriko, je precejšen odstotek tudi Slovencev. Slovenci smo z večine kmetski narod. In večina si služi kruh s poljedelstvom. Poljedelstvo pa izgublja od dne do dne ono veljavo, katero je nekedaj imelo. Mali posestniki nikakor ne morejo na svetovnem trgu tekMOVATI z velikimi množicami živil, katere preskrbuje borza in razne trgovske družbe. Poleg tega je davek vedno večji, delalci vedno dražji, a pridelki so vedno ceneji. Tako mora kmetski gospodar dandanes pridelke lastnega posestva le kupovati za drag denar od delalcev, hlapcev in dekel in od države. Zato je posestnik danes prav siromak — na svojem posestvu. Zaslužka malo, ali skoro nič, številna družina ali, kar je najhuje, posli pa hočejo vedno kruha in povrh še plače. Kje naj vsega tega dobi?

V tej stiski pride agent kake potovalne družbe, ali pismo soseda iz Amerike. Oba mu slikata v živih barvah bogastvo in lepoto obljubljenе dežele — Amerike. Vzbudi se mu želja, da bi si tudi on na lahek način prisluzil lepih novcev. Kaj čuda ob tem, ako ga premaga lepa priložnost, da se ali sam ali z vso družino s solznimi očni poslovi od rodne zemlje in — hajd! — v Ameriko.

Z najlepšimi upi v srcu se poda na pot. V petih ali desetih letih se povrne v domovino kakor bogatin s polnimi žepi blestečih ameriškkih dolarjev. To mislijo drdra v železniškem vagonu naprej in na barki čez „veliko lužo“, ki ločuje Evropo od Amerike.

Toda koliko teh upov se izpolni?

Pride tja! Svet ves neznan, ves tuj. Nobe-nega človeka ne pozna. Jezik je popolnoma neznan. Razmere popolnoma drugačne. Kaj mu je začeti? Kam se obrniti? Tako je zdaj v daljni tujini sredi take množine ljudi sam, popolnoma sam. Ako dobi rojaka, da se ga usmili, je še dobro. A če ne! Zdaj je pa v rokah brezvestnih agentov.

Ti naredijo ž njim, kar hočejo. Tako se mnogim zgodi, da so prodani kakor sužnji kakemu mogočnjaku. Delati morajo kakor črna živina, a si ne prisluzijo toliko, da bi se mogli odkupiti. In reveži — nikdar več ne bodo prosti! Teh vresničenih mogočesti pač ni mislil v domovini. Izselil se je v Ameriko vendan.

Da se toliko rojakov izgubi, da jih toliko ne pride do zaslužka, nego se morajo vrniti praznih rok, bolni na duši, na telesu in na žepu, temu je pa vzrok, da se selijo kar tja vendan. Nihče, ali redko kedo pozve preje, kam naj gre, ali se bi dobilo tam zanj delo ali ne i. dr. Navadno se popolnoma prepuste brezvestnim agentom, ki jim seveda obljubujejo zlate gradove, ki jih čakajo v Ameriki. Kako bi se temu zlu v okom prišlo? — O tem so premišljevali tudi ameriškanski slovenski duhovniki. Sklenili so izdati knjižico in jo razširiti po vsem Slovenskem. Knjižica je že izšla in leži pred nami. Naslov ima: „Pouk rojakom Slovincem, ki se hočejo naseliti v Ameriki“. Knjižico, ki je krasno pa poljudno pisana, da je bode tudi najpriprostejši bralec razumel, je spisal duhovnik, dobro znani g. F. S. Šusteršič — 812 N. Chicago St., Joliet Ill.

Ta knjižica s svojo vsebino se nam zdi toli važna, da moramo ž njo tudi č. bralce „Danice“ nekoliko seznaniti.

Pred vsem povdarja pisatelj, da s svojo „knjižico nima namena vabiti Slovencev v Ameriko“ (str. 1.), nego želi samo nam Slovincem v stari domovini pojasniti nepristransko „ondotne razmere, zavriniti razne predsodke, odkriti resnico in podati rojakom-izseljencem dober svet v telesnih in dušnih zadevah!“ (str. 5.).

Najprvo razpravlja v posebnem poglavju izvanredno poljudno zemljepisne zadeve združenih držav. Navaja njih skupno velikost, našteva kratko znamenitejše reke in jezera, opisuje podnebje, prebivalstvo, pridelke, živinorejo, industrijo, rudarstvo. Našteva tudi, iz katerih držav sestoje „Združene države“, pojasnuje, kakošno vlado da imajo. (6—11.).

V drugem oddelku daje praktične in primerne nasvete naseljencem. Tu imenuje glavno napako naseljencev to, da zapuščajo doma ženo z družino. Da se mora to odločno obsojati, spozna vsakedo, ki vpošteva le nekoliko nasledkov, ki nastajajo iz tega. Zato nam je pisatelj te besede vzel kar izpod peresa in iz srca.

Dalje svetuje: Naj se Slovenci naselijo le v „Združenih državah“. Nikari pa ne v Braziliji! Naj gredo v mesta, kjer je veliko rojakov. Po tem našteva razna rokodelstva, za katere bi se še rabili slovenski delalci. Kedor ima denar, naj se loti poljedelstva. Delo se lahko dobi po tovarnah, prodajalnicah, v rudnikih, rudotopilnicah, kamenolomih, v mlinih, na žagah i. dr. Zato naj vse to dobro premisli oni, ki se meni izseliti, da ne bode potem klet „pisatelja teh vrstic“, kakor nekateri v svoji nesreči kolnejo Kristofa Kolumba, ki je odkril Ameriko.

Po tem obširno govori o naselniškem zakonu.

Pred vsem zanimivo pa je poglavje o katoliškem življenju v Ameriki. Cerkev in država, sti v Ameriki popolnoma ločeni. Država se ne zmeni za cerkev, cerkev za državo ne. Zato morajo verni sami skrbeti za vzdrževanje duhovnikov, cerkva in verskih šol. Zato so pa škofje neomejeni gospodarji v škofiji in župnik gospodar v svoji župniji. Vsaka vera ima popolno prostost. „Amerikanec spoštuje versko prepričanje vsacega, ne vsiljuje nikomur svojih verskih nazorov, ne zaničuje nikogar zaradi njegovega veroizpovedanja“. (str. 35.)

Slovenci v Ameriki bi bili veliki reveži, ako bi bili tam brez duhovnega vodstva. Zato so se našli možje, ki so tudi zapustili rodno slovensko grudo in se podali čez morje. Toda nje pa ni gnala tjakaj žeja po sreči, po denarju. Ti niso šli tja, da bi si pridobili svetnega zlata in bogastva. Temveč ti možje, katoliški duhovniki, so šli tja iskat dražjega, nego so vsi dijamenti in vse srebro in zlato — šli so iskat neumrjočih duš. Videli so, koliko duš je v smrti nevarnosti tam, ko so kakor ovce brez pastirja. Zato so po izgledu apostola zapustili vse in so se podali v daljno tujino. Število teh slovenskih junaških in neustrašenih mož je že narastlo v lepo čísló — 44, brez všteti bogoslovcev in dijakov, ki se pripravljajo za ta sv. poklic. S številom izseljencev množi se tudi število duhovnikov, kar je gotovo delo božje previdnosti.

Da bi pa mogli Slovence glede narodnosti ohraniti „majki Slavi“, odločilo se je tudi več junaških mladenek, ki so po izgledu mož požrtvovalno zapustile domovino in odšle v tujino, da bi tam kakor uboge redovnice — učiteljice vzgojevale slovensko dečo za Boga in za narod. Tudi teh število narasča, Bog pomnoži še bolj to vrlo četo z novimi junaškimi dekleti! — Tacih slovenskih šol je v Ameriki že precej.

Da bi bilo to delovanje slovenskih duhovnikov in redovnic vspešneje, stopili so duhovniki skupaj in ustanovili „Zvezo slovenskih duhovnikov v Ameriki“. Namen te zveze je, opravljati po vseh krajih, kjer Slovenci nimajo svojega duhovnika, od časa do časa sv. misijone in tako poživiti verski čút z roso nebeških naukov.

Delovanje ameriških duhovnikov je upravnokansko. Povsod ustanavljajo podporna in izobraževalna društva, razne bratovščine in Marijino kongregacijo. Tudi več slovenskih časnikov je, ki so vsi — razun enega — strogo verskega značaja. Sploh moramo delovanje duhovnikov imenovati navdušeno in vzorno, kar nas mora navdajati z največjim upom za prihodnost Slovencev v Ameriki. Zato mili bratje mašniki, vojaki Kristovi — vstrajajte v tem trudapolnem delu. Plačilo vam ne izostane.

Nadalje popisuje pisatelj (str. 56.) denar, mero in uteži v združenih državah. V zadnjem oddelku (str. 59.) pa našteva kraje, kjer bivajo Slovenci v večjih množicah. To pa z namenom, da bi si vsak, ki se hoče izseliti v Ameriko, lahko izbral ali poizvedel kraj, da bi prišel med svoje ljudi in našel gotovega zaslužka. Ob vsakem kraju navaja tudi, koliko šol imajo, katera društva so ustanovljena, kedo je tam dušni pastir, kakošno je podnebje i. dr. Sploh ničesar ne zamolčuje, česar bi želel izseljenec vedeti o kraju, v katerega se misli naseliti.

Od str. 59. pa do 126., t. j. do konca knjižice, so popisane razne provincije „Združenih držav“, kjer bivajo naši slovenski ljudje.

Odkrito priznati, knjižica nam je vsečevala izvrstno. Taka knjižica je bila že dolgo krvavo potrebna. Zato jo pozdravljamo prav iskreno! Nismo za to — vzroki so jasni — da bi se Slovenci izseljevali. Kaj bo pa z nami doma? Vender, ako se že izselijo, čuvajmo jim vsaj vero in narodnost in obstanek. In za to troje je ljudomilo preskrbljeno v tej brošuri, ki jo je izdala „zveza duhovnikov“.

Pisatelja je stalo to delo mnogo truda. Vender naj bode prepričan, da je veliko solza obrisal iz očesa bednega izseljenca, zlasti pa obrise solza iz očesa skrbne matere, skrbnega očeta, žene, ki je ostala za enkrat tu, a ima v Ameriki moza, sestre, ki ima tam brata. Ko preberejo ti, kako lepo je preskrbljeno tudi za dušo tam v tujini, bode jim to v srčno tesilo. Vsem bodi misijonar Rev. Susteršičeva knjižica, kar najtopleje priporočena, naj jo bero in naj jo razširijo med slovensko ljudstvo.

Trdno konečno upamo, da blagim težnjam — izrečenim v pričujoči brošurici — seže pod ramo tudi akcija ljubljanskega preml. knezvladike, ki je uprav izseljencem v dušni ter telesni prid vstanovil v Ljubljani podružnico „Družbe sv. Rafaela“.

o. M.

Oberammergauski umetnik Josip Mayer

je 1. t. m. v Monakovem zamrl. Josip Mayer je v trikratnih tamošnjih pasijonskih igrah predstavljal Krista; predstavljal ga tako — da gledajoč te duha in srce blažeče igre od 8. do 12. jutranje ter od pol 2. do prilično 6. večerne ure niti za trenutek nisi misliti mogel, da nimaš prav pravega Izveličarja pred seboj. Velika močna postava, Kristu primeren obraz, lasje čez rame doli in glas, ta kakor čisti bron prodirajoči bariton — vsi ti naravini darovi in pa velik talent in velik spominj: to je bil Josipu Mayerju Stvarnikov ljub dar. Ko je prvokrat igral Kristovo vlogo l. 1870., nisem bil se nazoč. A že takrat je šel po svetu o njem sloves. Ko je v drugo nastopil v tej isti vlogi l. 1880., videl sem ga in čul. Iz vseh delov sveta, celo iz Amerike, so privreli ljudje, da navzočujo tem sploh slovečim igram, sosebno se pa so prišli radi Josipa Mayera, občudovanega povsod. Največji dramaturgi sedanje dobe, — ki pa igrajo na svetnih glediščih — so prihiteli sem se mu diviti. V zapisnikih v Oberammergau sem namreč bral takrat tam nazočega prvega avstrijskega igralca Josipa Lewinsky z gospo. Ostal sem po igri nekaj dni v Oberammergau-u, da tudi govorim in v zasebnem si življenju spoznam predstavjalce glavnih vlog. Ko sem omenil Josipu Mayerju, da ga zopet pozdravim kakor Krista za 10 let; ponosno sklone glavo nazaj v lase prav po igralsko se izrazujoč: „V desetih letih sem prestar; bili so pred menoj Kristi in Kristi bodo za menoj“. A l. 1890. sem ga vendar le res še pozdravil kakor Krista. Postaran ni bil veliko. Niso se pač menda mogli ogniti nad 50 let starega, akoprem ob srčni mibi bolnega moža; bolnega povdarjam zato, ker le na križu mora nepregiben viseti 5 minut nad četvrtinko ure. Bali so se takrat večkrat, da bi ga ne prizadelo v tem

položaju. Se vé, da mu je leta 1900. izvoljen moral biti naslednik; Josip Mayer je bil to leto že popolnoma siv. Igral je pa še. Bil je tako imenovani „prolog“, t. j. pevajočemu koru na čelu stoječ je pred vsakim nastopom razlagal to dejanje, ki pride v igri na vrsto. Kakor je še l. 1900 to govoril: jasnost in svežost in daleko-sežnost njegovega govora bi ne bila pustila tega soditi, da bo danes mrlič.

Od slej bosta na oberammergauskem vaškem pokopališču prišlece vabila do sebe dva grobova: stvaritelja sreče tega kraja, župnika Dassenbacherja, ki je sestavil vse besedilo sedanjemu predstavljanju Kristovega trpljenja. Z imenom „duhovni svetnik“ ga vsak tam pozna in na kratko vsak tako imenuje, — na Bavarskem ni toliko duhovnih svetnikov. Duhovska gosposka mu je s tem častnim naslovom brezdvombeno hotela v nekolikem povrniti trud za vero in narod. — Blizo njega pa bode grob največjega vseh Krista predstavlajočih Oberammeržanov. Veliki so bili sicer Kristi iz tam znane rodbine Flunger; a „Kristu“ Josipu Mayru ni segal tudi teh nobeden niti do ramen in le ponižnost je govorila iz njega, ko mi je dejal: „Kristi bodo za menoj“. Da bodo — in ker se tamošnjaki res trudijo ter jim je res mar krščanstva in umetnije: tudi dobri Kristi bodo; a, žal, Josipu Mayru menda ne bo nikedar več enakega. — „Oče v tvoje roke izročam svojo dušo“ dihnil je Krista igrajoči Josip Mayer na križu le tako-le pred se; a dihnil tako čudovito jasno, da ga je čul vsakedo zbranih v onem velikanškem ammergauskem prostorišču. Morda ga ni bilo izmed tisočev ob teh besedah suhega očesa. Če je iz sveta se selečemu Josipu Mayru ob zadnjem njega izzdihu: „Oče, v tvoje roke izročam svojo dušo —“ tudi pritekla smrtna solza iz umirajočega očesa — dodeli mu dobri Pastir, naj bi se mu bila izpremenila v nebesa vstoplemu v krasen biser, svetleč se na obrazu te imenitne osebnosti, ki jej je bilo dano natančneje menda kakor kateremu si bodi umerjočemu do sedaj posneti tvoje trpenje, s kojim si odrešal in tvojo smrt, s kojo si bil odrešil človeški rod.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi polt in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vm. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v tabakarni: Makso Brusovi, pred škofijo 12.